

Justitiedepartementet

Remissyttrande över betänkandet En skärpt syn på brott mot journalister och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner (SOU 2022:2)

Ju 2022/00396

Hovrätten instämmer i utredningens bedömning att minimistraflet för våld eller mot tjänsteman inte bör höjas och att tjänstefelsansvaret inte bör utvidgas. De argument som utredningen anför i dessa delar har enligt hovrättens mening stor tyngd.

När det gäller utredningens förslag till nya straffbestämmelser i 17 kap. brottsbalken med ett förstärkt straffrättsligt skydd för utövare av vissa samhällsviktiga funktioner vill hovrättens framföra följande synpunkter.

Hovrätten instämmer med utredningen att de angivna verksamheterna utgör samhällsviktiga funktioner och att de har behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd. Förslagen får förstås så att skyddsintresset primärt består i att de angivna verksamheterna ska kunna utövas utan att hindras av angrepp genom hot eller våld. Samtidigt skapar de förslagna straffbestämmelserna indirekt ett förstärkt straffrättsligt skydd för personer som arbetar inom verksamheterna. På ett mer allmänt plan bör dock det personliga intresset av straffrättsligt skydd för anställda inom respektive yrkesgrupp tillgodoses genom brottsbalkens generella bestämmelser om brott mot liv och hälsa respektive frihet och frid. Ett annat synsätt skulle vara svårt att förena med principen om människors lika värde.

Frågan blir då om utredningen på ett lämpligt sätt har valt ut och avgränsat de verksamheter som bör ges ett förstärkt straffrättsligt skydd. Det är närmast uppenbart att det också finns andra funktioner i samhället som är av lika stor betydelse för den gemensamma välfärden och samhällets utveckling. Risken med att gradera upp vissa verksamheter från ett nyttoperspektiv är att det med visst fog kan uppfattas så att andra därmed nedgraderas. Denna risk ökar med antalet samhällsfunktioner som får ett förstärkt straffrättsligt skydd och därmed pekats ut som särskilt skyddsvärda. Om andra lika viktiga samhällsintressen lämnas utanför ett sådant förstärkt skydd kan det också leda till att den straffrättsliga ekvivalensprincipen, som innebär att lika allvarliga brott ska bestraffas lika strängt, träds förnär. Sammantaget talar detta för att i stället välja en lösning som på ett mer generellt sätt pekar ut de faktorer som ska verka försvårande vid bedömningen av straffvärdet hos en gärning som riktar sig mot viktiga samhällsintressen.

Vidare finns det enligt hovrätten behov av att ytterligare överväga vilka förhållanden som det straffbara området är avsett att träffa. Inom såväl skolan som vården måste anställda hantera elever eller patienter som på grund av omognad, psykiska funktionshinder eller av annan orsak har ett utagerande och ibland våldsamt beteende. Redan med nuvarande lagstiftning aktualiseras inte sällan frågan hur agerandet hos sådana elever eller patienter ska bedömas straffrättsligt. Om det straffrättsliga skyddet för verksamheten inom skolan och vården ska förstärkas bör en mer utförlig analys än den som presenteras av utredningen göras för att klarlägga hur den nya lagstiftningen ska tillämpas i förhållande till elever och patienter med nu angiven problematik. Hovrätten avstyrker en tillämpning som leder till en ökad grad av straffrättsliga ingripanden i förhållande till dessa.

Såvitt gäller utredningens övriga förslag och bedömningar har hovrätten inga synpunkter att lämna.

I handläggningen av detta ärende har deltagit hovrättspresidenten Anders Perklev, hovrättsrådet Kerstin Elserth och tf. hovrättsassessorn Josefine Rosén, föredragande.

Anders Perklev

Josefine Rosén